Welkom op school

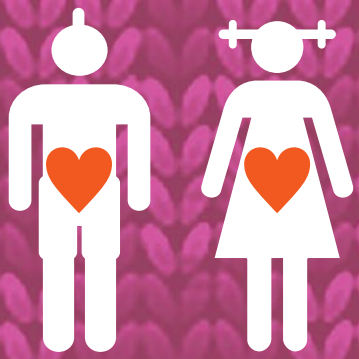

Van:

PHAROS

Welkom op school

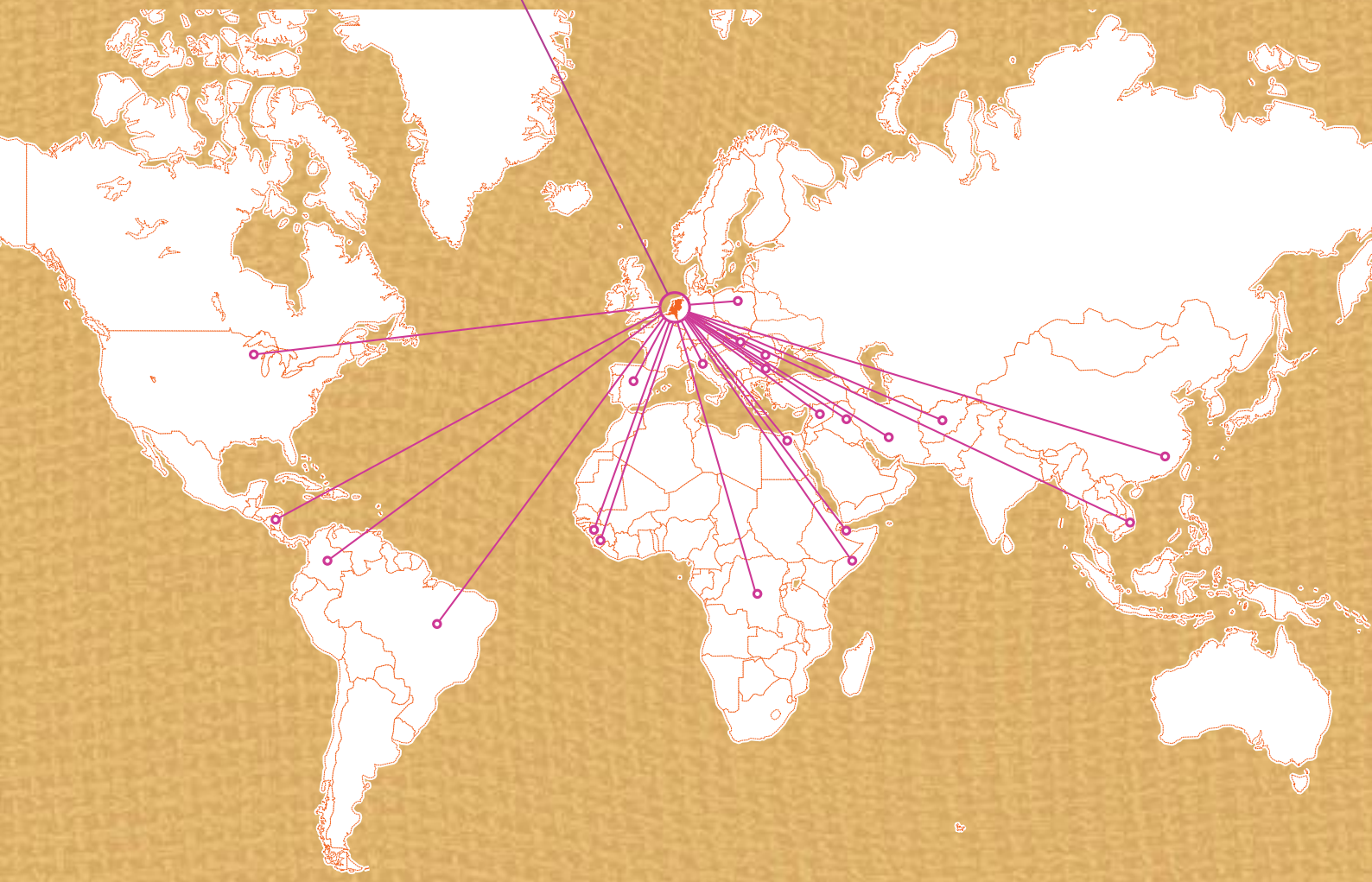

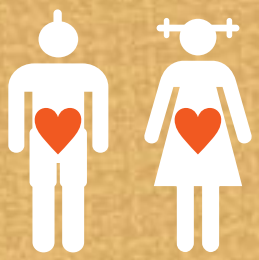

Personalia

Naam:

Geboorteland:

School:

Groep/klas:

Docent:

Jouw foto.

Werkblad Les 1 Welkom op School – Kennismaking

Mijn naam is:

Mijn naam betekent:

Vertaal Welkom op School in jouw taal:

Welk plaatje hoort bij:

Respect ---------- Passen ----------

Luisteren ---------- Vertrouwen ----------

A B C D

Werkblad Les 1 Belangrijke dingen – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 2 **Waar kom ik vandaan? – Wereldkaart**

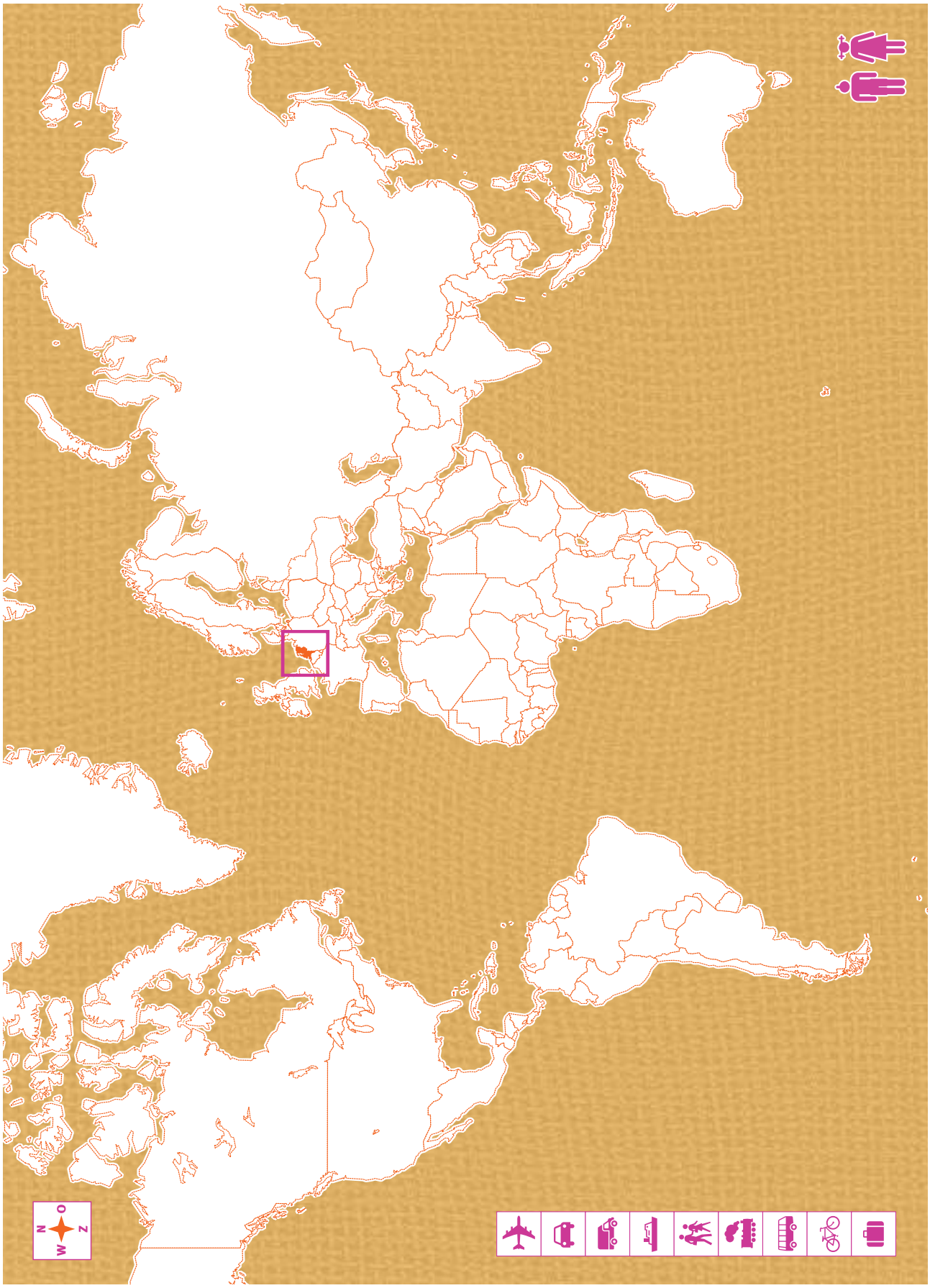

Werkblad Les 2 Waar kom ik vandaan? – Mijn land (1)

Werkblad Les 2 Waar kom ik vandaan? – Mijn land (II)

Plak hier leuke foto's uit jouw land.

Werkblad Les 2 Waar kom ik vandaan? – Mijn school (1)

Werkblad Les 2 Waar kom ik vandaan? – Mijn school (II)

Werkblad Les 2 Waar kom ik vandaan? – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 3 **Mijn huis**

Werkblad Les 3 **Mijn huis**

Plak hier foto's van huizen uit jouw land.
Of teken je huis.

Werkblad Les 3 **Mijn huis – Evaluatie**

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 4 Praten zonder woorden - Rollenspel

Deze les gaat over praten zonder woorden, over lichaamstaal en gebaren.
Dit filmpje gaat hierover: http://thuisacademie.ntr.nl/clips/clip/show/644-lichaamstaal.html

Spelers	Situatie
	Je bent op zoek naar een baan bij de supermarkt. Leerling 1 is de baas en een man. Leerling 2 is de werkzoekende en een man. De baas vraagt of de jongen binnenkomt en ze maken kennis.
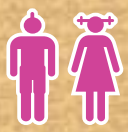	Je bent op zoek naar een baan bij de supermarkt. Leerling 1 is de baas en een vrouw. Leerling 2 is de werkzoekende en een man. De baas vraagt of de jongen binnenkomt en ze maken kennis.
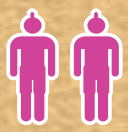	Twee jongens zijn vrienden van elkaar en zitten op dezelfde school. Leerling 1 is de ene jongen en leerling 2 de andere. In de ochtend komen jullie elkaar tegen op het schoolplein. Jullie begroeten elkaar.
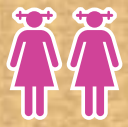	Twee meisjes zijn vriendinnen van elkaar en zitten op dezelfde school. Leerling 1 is het ene meisje en leerling 2 het andere. In de ochtend komen jullie elkaar tegen op het schoolplein. Jullie begroeten elkaar.
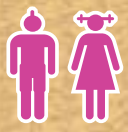	Twee leerlingen een jongen en een meisje vinden elkaar heel leuk en begroeten elkaar 's morgens op het schoolplein.
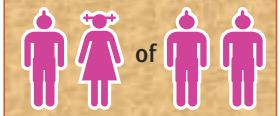	Je komt je buurman tegen in de straat. Leerling 1 is een meisje of een jongen die in de straat woont. Leerling 2 is de oudere buurman. Jullie begroeten elkaar.
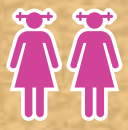	Na een schooldag kom je thuis. Je moeder zit op de bank in de huiskamer. Leerling 1 is de dochter en leerling 2 is de moeder. Jullie begroeten elkaar.
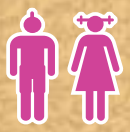	Na een schooldag kom je thuis. Je moeder zit op de bank in de huiskamer. Leerling 1 is de zoon en leerling 2 is de moeder. Jullie begroeten elkaar.
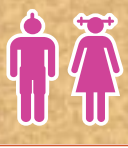	Na een schooldag kom je thuis. Je vader zit op de bank in de huiskamer. Leerling 1 is de dochter en leerling 2 is de vader. Jullie begroeten elkaar.

	Na een schooldag kom je thuis. Je vader zit op de bank in de huiskamer. Leerling 1 is de zoon en leerling 2 is de vader. Jullie begroeten elkaar.
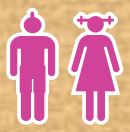	Op zaterdag ga je boodschappen doen. In de supermarkt kom je de juffrouw tegen. Leerling 1 is een jongen uit de klas. Leerling 2 is de juffrouw.
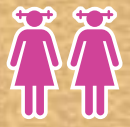	Op zaterdag ga je boodschappen doen. In de supermarkt kom je de juffrouw tegen. Leerling 1 is een meisje uit de klas. Leerling 2 is de juffrouw. Jullie begroeten elkaar.
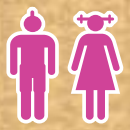	Je Nederlandse buurmeisje is jarig en jij bent uitgenodigd. Je komt binnen en ziet je buurmeisje met ouders en andere familie en vrienden in de woonkamer staan. Leerling 1 is de jongen en leerling 2 is het Nederlandse buurmeisje. Je feliciteert haar en de ouders.
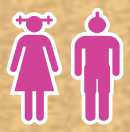	Je Nederlandse buurjongen is jarig en jij bent uitgenodigd. Je komt binnen en ziet je buurjongen met ouders en andere familie en vrienden in de woonkamer staan. Leerling 1 is het meisje en leerling 2 is de Nederlandse buurjongen. Je feliciteert hem en de ouders.

Werkblad Les 4 Praten zonder woorden – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 5 Anders of hetzelfde? (1)

Werkblad 5 Anders of hetzelfde? – Afbeeldingen (II)

Werkblad Les 5 Anders of hetzelfde? – Top 3

Wat is hetzelfde in mijn cultuur als in de cultuur van Nederland?

|1|

|2|

|3|

Wat is anders in mijn cultuur dan in de cultuur van Nederland?

|1|

|2|

|3|

Top 3 hetzelfde.

|1|

|2|

|3|

Top 3 anders.

|1|

|2|

|3|

Werkblad Les 5 Anders of hetzelfde? – Huiswerk (1)

Plak hier foto's die passen bij jouw cultuur. Deze kun je zoeken op internet of in kranten en tijdschriften. Je mag ook een tekening maken.

Werkblad Les 5 Anders of hetzelfde? – Huiswerk (II)

Plak hier foto's die passen bij jouw cultuur. Deze kun je zoeken op internet of in kranten en tijdschriften. Je mag ook een tekening maken.

Werkblad Les 5 Anders of hetzelfde? – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 6 **Leven in Nederland – Rollenspel**

Deze les ging over moeilijke en makkelijke dingen in Nederland.
En jullie hebben een rollenspel gedaan.

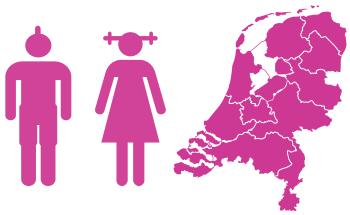

Vraag 1
Wil je misschien nog iets schrijven over moeilijke en makkelijke dingen in Nederland, dan kan dat hier.
Wil je misschien nog een foto, tekening of plaatje hieronder plakken?

Vraag 2
Jullie hebben rollenspelen gedaan.
Heb je iets geleerd van deze rollenspelen? Schrijf hier op wat je hebt geleerd.

Werkblad Les 6 Leven in Nederland – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 7 Je huisgenoten – Foto's

Plak hier de foto's van je huisgenoten of van je huis.
Zet de naam erbij en of het een familielid of een vriend/vriendin is.

Wie:

Wat:

Heb je met je huisgenoten over hun school gesproken? Hoe was dat gesprek?
Vertelden ze iets belangrijks of iets leuks?

Werkblad Les 7 Je huisgenoten – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 8 Belangrijke dagen – Land van herkomst (1)

Belangrijke dagen in een land hebben vaak met de godsdienst te maken of met belangrijke dingen die in een land gebeurd zijn. In Nederland noemen we dat feest- en herdenkingsdagen.
Op de website http://www.beleven.org/feesten staan de godsdienstige feesten van zes grote bevolkingsgroepen op de wereld. De moslims, christenen, hindoes, joden, chinezen en boeddhisten.

Staat jouw godsdienst er bij?

Hoe heet jouw godsdienst?

Welk religieus feest was/is in jullie familie erg belangrijk?

Kun je een plaatje vinden van jullie feest en dat hieronder plakken?

Werkblad Les 8 Belangrijke dagen – Land van herkoms (II)

Wat zijn de namen van de belangrijke dagen/feestdagen in jouw land?

Welk feest vind jij het leukst in jouw land?

Waarom vind je dat zo leuk?

Kun je een plaatje van dat feest vinden en hier plakken? Je mag ook een tekening maken.

Ken je al een Nederlands feest? Zo ja, welk feest?

Vind je dat leuk of niet en waarom?

Werkblad Les 8 Belangrijke dagen – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 9 Vriendschap – Huiswerk (1)

Vroeger

De naam van een goede vriend of vriendin van **vroeger** is:

Nu

Een goede vriend of vriendin van **nu** heet:

(Als je nu nog geen vriend of vriendin hebt, kun je dit niet invullen)

Ik heb **nu** vrienden of vriendinnen die uit het land komen waar ik vroeger woonde. ☐ ja ☐ nee

Ik heb **nu** vrienden of vriendinnen die uit verschillende landen komen. ☐ ja ☐ nee

Ik heb **nu** vrienden of vriendinnen die uit Nederland komen. ☐ ja ☐ nee

Later

Ik hoop dat ik **later** vrienden of vriendinnen heb die uit het land komen waar ik vroeger woonde. ☐ ja ☐ nee

Ik hoop dat ik **later** vrienden of vriendinnen heb die uit verschillende landen komen. ☐ ja ☐ nee

Ik hoop dat ik **later** vrienden of vriendinnen heb die uit Nederland komen. ☐ ja ☐ nee

Werkblad Les 9 Vriendschap – Huiswerk (II)

Vrienden maken

| 1 | Wat vind je leuk om met vrienden of vriendinnen te doen?

| 2 | Wanneer noem je iemand een vriend of vriendin?

| 3 | Als vrienden of vriendinnen dingen doen die jij niet wilt of niet leuk vindt, mag je dan 'nee' zeggen? Wanneer mag je wel 'nee' tegen hen zeggen en wanneer niet?

| 4 | Er komt een jongen of meisje nieuw in de klas. Je vindt hem of haar erg aardig en je zou bevriend willen zijn met hem of haar. Wat kun je zeggen?

| 5 | Wat kun je doen om te laten zien dat je vrienden wilt worden?

| 6 | Zoek op YouTube een liedje over vriendschap. Het mag in iedere taal zijn. Nederlands, Engels, je eigen taal, het maakt niet uit. Schrijf op wat je zo leuk vindt aan dit liedje.

Werkblad Les 9 Vriendschap – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Belangrijke dingen – Dingen meenemen

| 1 | Wat heb je meegenomen naar school? Waarom deze dingen?

| 2 | Hoe vond je het om dingen mee te nemen naar school, die voor jou belangrijk zijn?
Als je niets hebt meegenomen, schrijf dan op waarom.

| 3 | Welk ding en verhaal vond je het mooist?

Werkblad Les 10 Belangrijke dingen – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 11 Kinderrechten – Huiswerk

Zoek op internet naar wat kinderrechten zijn. Bijvoorbeeld hier:
http://www.youtube.com/watch?v=guYXIwHSXSE
http://www.kinderrechten.nl/p/1/67/filmpjes

Misschien vind je ze ook in jouw eigen taal. Noem drie belangrijke rechten.

|1|

|2|

|3|

De rechten van kinderen staan soms in de wet. Bijvoorbeeld dat kinderen niet mogen werken.
Of dat ze naar school moeten. Weet jij of dat ook zo in jouw land is?
Misschien weet een van je ouders of familieleden dat? Schrijf dat hier op.

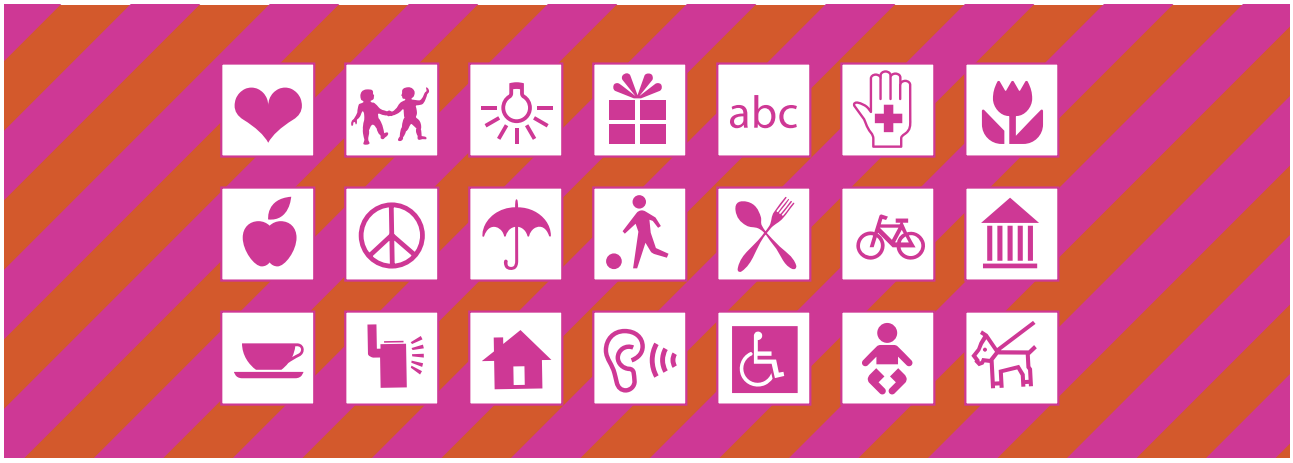

Werkblad Les 11 Kinderrechten – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 12 Discriminatie – Gedicht

Lees dit gedicht.

Wie ben ik?

Als ik in de zon lig, ben ik zwart.
Als ik kwaad ben, ben ik zwart.
Als ik ziek ben, ben ik zwart.
Als ik het koud heb, ben ik zwart.
Als ik het warm heb, ben ik zwart.
Als ik dood ben, ben ik zwart.

Als jij in de zon ligt, ben je bruin.
Als jij kwaad bent, ben je rood.
Als jij ziek bent, ben je geel.
Als jij het koud hebt, ben je blauw.
Als jij het warm hebt, ben je rood.
Als jij dood bent, ben je wit.

En dan noemen ze mij een kleurling!

(Poster verspreid door het 'Landelijk bureau ter bestrijding van rassendiscriminatie')

| 1 | Schrijf op waar dit gedicht volgens jou over gaat.

| 2 | Wat vind je van dit gedicht?

Begrijp je deze tekeningen?

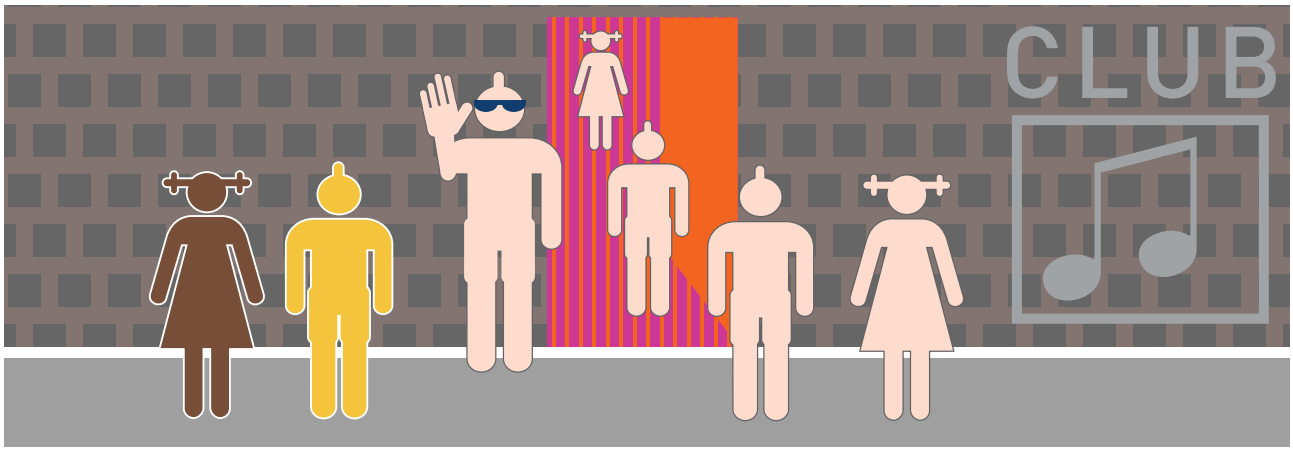

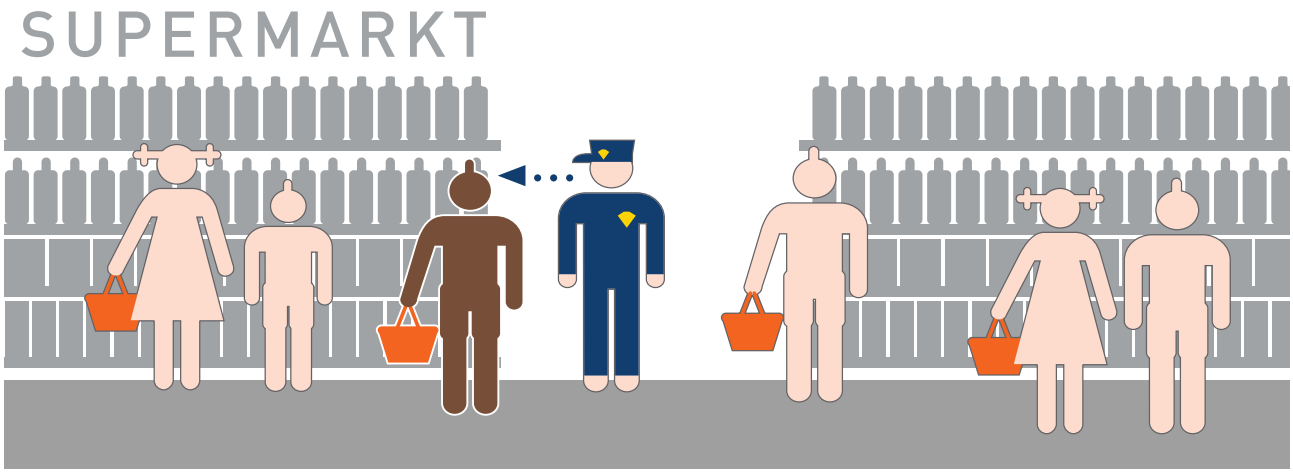

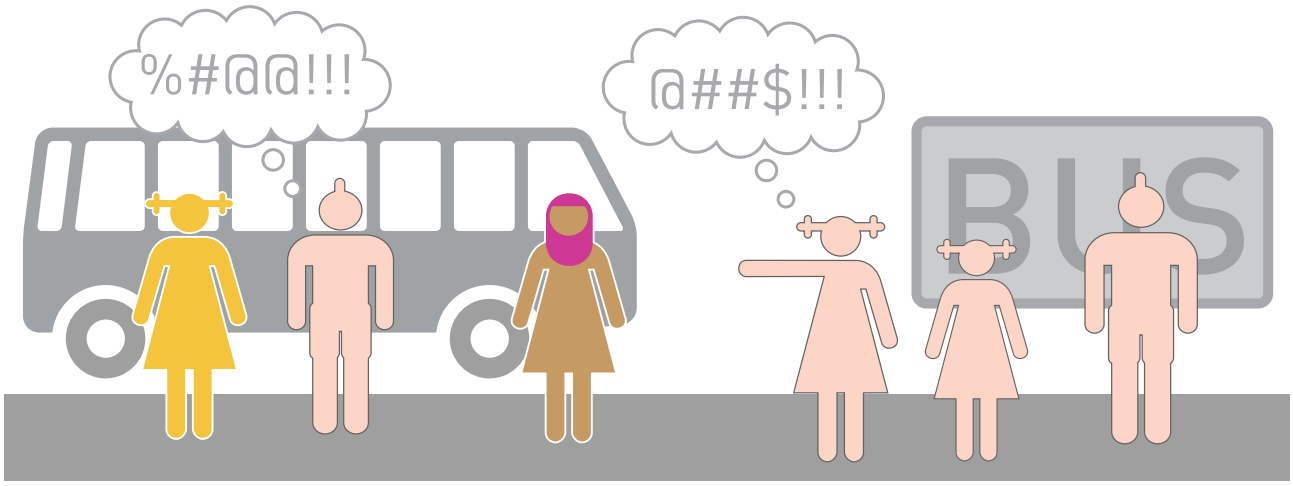

Werkblad Les 12 Discriminatie – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 13 Gezondheid – Hoofdpijn en slecht slapen

Veel leerlingen voelen zich niet zo gezond, als zij kort in Nederland zijn, bijvoorbeeld omdat het hier koud is. Sommigen hebben hoofdpijn of kunnen niet goed slapen.
Deze les gaan jullie elkaar tips geven. Wil je die hieronder opschrijven?

Hoofdpijn

Waardoor krijgt iemand hoofdpijn?

Schrijf twee tips op waardoor je hoofdpijn minder kan laten worden.

| 1 |

| 2 |

Slaaptekort

Waardoor slaapt iemand niet goed?

| 1 |

| 2 |

Schrijf twee tips op waardoor je goed kan slapen.

| 1 |

| 2 |

Is er over gezondheid nog iets anders wat je wilt bepreken in deze les?

★ Adviezen om gezond te zijn

Veel mensen hebben wel eens last van buikpijn, hoofdpijn of slaapproblemen. Als je nieuw in Nederland bent, kun je die problemen ook hebben. Er zijn veel tips om daar zelf iets aan te doen.

★ Tips voor een goede gezondheid

- Beweeg genoeg (sporten, fietsen, wandelen, hardlopen).
- Neem niet altijd de bus of de lift.
- Eet gezond. Eet veel fruit en groenten en niet te veel suiker of vet. Pas dus op met snoep, chips of frisdranken.
- Blowen, alcohol en andere drugs zijn niet gezond.

★ Tips bij hoofdpijn

Hoofdpijn is heel vervelend. Gelukkig zijn er wel dingen die je eraan kunt doen.
Wat helpt tegen hoofdpijn is bijvoorbeeld:

- Rustige muziek luisteren.
- Niet een groot deel van de dag met de computer of je mobiel bezig zijn.
- Ga sporten. Bijvoorbeeld: fietsen, hardlopen, voetballen, dansen of zwemmen.
- Misschien is er iemand die jouw nek en schouders wil masseren.
- Ga 's avonds wandelen of fietsen in plaats van televisie kijken of neem een warme douche.

★ Tips bij buikpijn

Door veel denken, spanning of angst kun je buikpijn krijgen.

- Eet niet te vet.
- Drink geen koffie, thee, frisdrank of energiedrank.
- Drink veel water.
- Leg een warme kruik op je buik.
- Beweeg voldoende.
- Neem een warme douche.

★ Tips bij somber zijn en angst

Omdat je nieuw bent in Nederland kun je ook verdrietig zijn of somber. Bijvoorbeeld omdat je veel aan vroeger denkt.

- Ga iedere dag naar buiten.
- Ga sporten, bijvoorbeeld wandelen, hardlopen of fietsen.
- Ga leuke dingen doen met vrienden.
- Eet gezond.
- Gebruik geen alcohol of drugs.

★ Tips voor goed slapen

Voor sommige mensen is 6 uur slaap genoeg, anderen hebben 10 uur slaap nodig. Het is niet erg als je af en toe niet goed slaapt. Maar het kan wel vervelend zijn als je moe bent. Als je slecht slaapt, kun je de volgende tips proberen:

- Drink voor het slapen gaan geen koffie, alcohol en neem geen grote maaltijden.
- Ga niet net voor het slapen sporten.
- Zorg voor een goed bed.
- Gebruik de slaapkamer alleen om te slapen. Niet om bijvoorbeeld te computeren.
- Zoek uit hoeveel uur slaap jij per nacht nodig hebt.
- Als je na een kwartier nog niet slaapt, sta dan op of ga wat lezen tot je slaperig bent.
- Sta elke dag op dezelfde tijd op.
- Slaap niet overdag.
- Zorg dat je slaapt in een donkere kamer.
- Zorg dat er frisse lucht is in je kamer.

Als je zoveel last hebt, dat je niet meer goed kunt leren en je ook geen zin meer hebt in veel dingen, vraag dan advies bij je ouders, op school of bij een dokter.

Welke tips van dit werkblad of van klasgenoten vind je het belangrijkst?

| 1 |

| 2 |

| 3 |

Werkblad Les 13 Gezondheid – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 14 Verliefd en verkering – Verliefdheidsboom

Ik wil dat mijn vriend/vriendin de volgende eigenschappen heeft:

Werkblad Les 14 Verliefd en verkering – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Puberteit; hoe je lijf verandert – Het lichaam van een meisje

Teken hoe het lichaam van een meisje is.

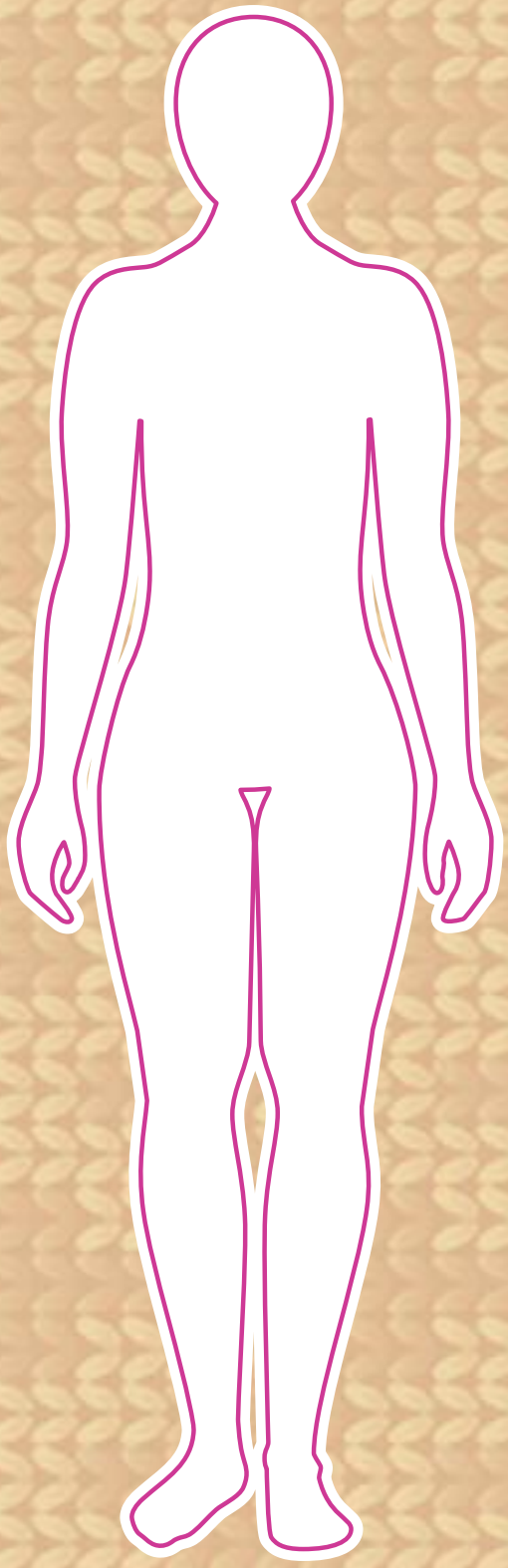

Puberteit; hoe je lijf verandert – Het lichaam van een jongen

Teken hoe het lichaam van een jongen is.

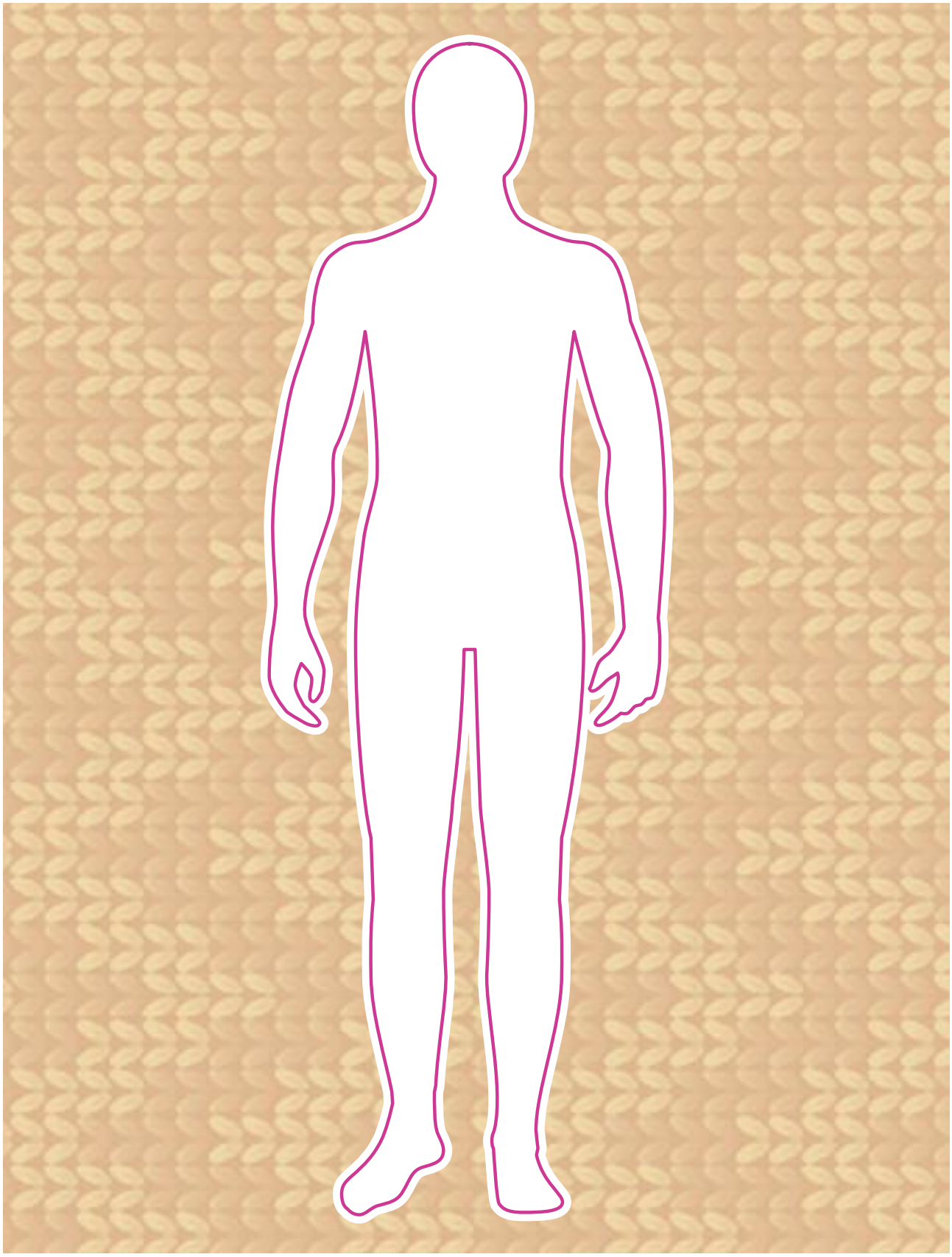

Werkblad Les 15 Puberteit; hoe je lijf verandert – Onzichtbaar van buiten

Zet op de lijntjes de woorden die horen bij de vrouw: baarmoeder, eileider, eierstok en vagina.

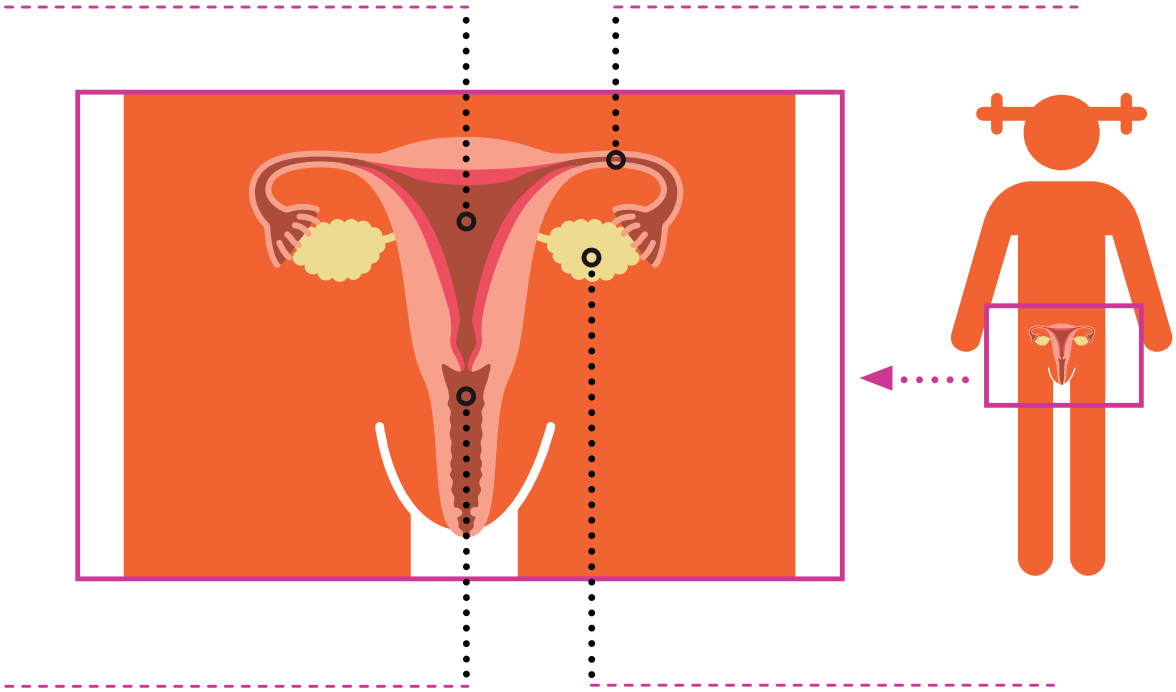

Zet op de lijntjes de woorden die horen bij de man: blaas, plasbuis, zaadleider en zaadbal.

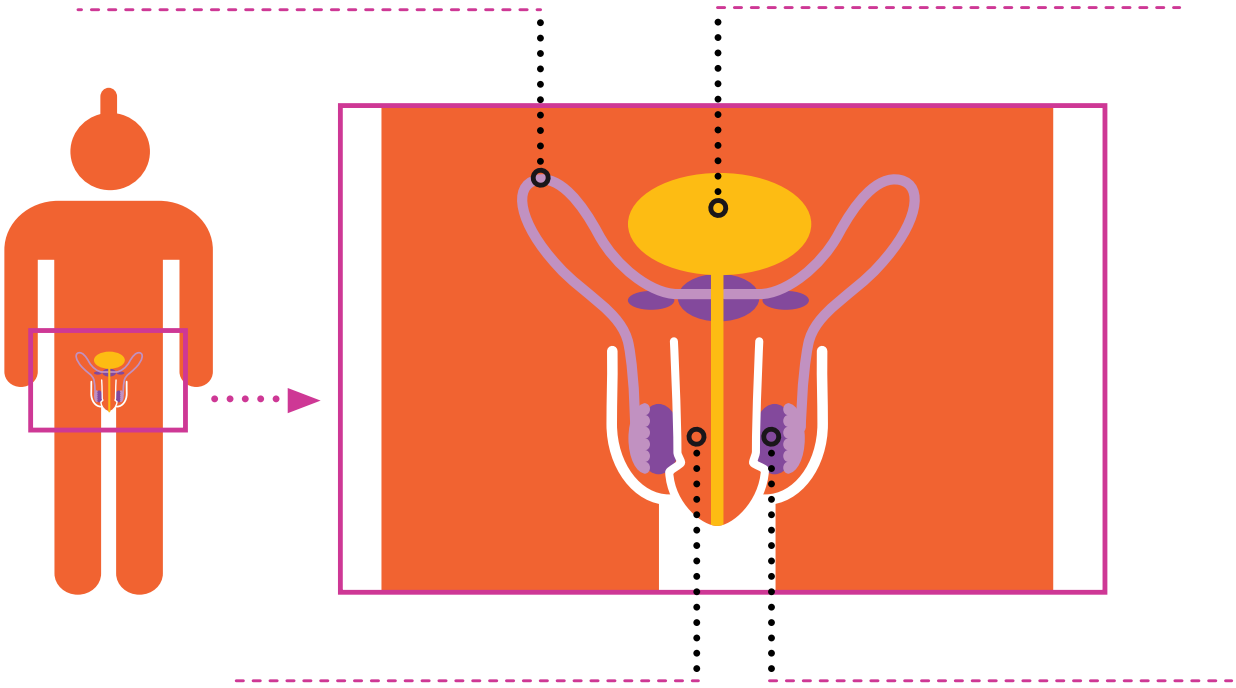

Werkblad Les 15 Puberteit; hoe je lijf verandert – Evaluatie

Begrijp je deze tekening?

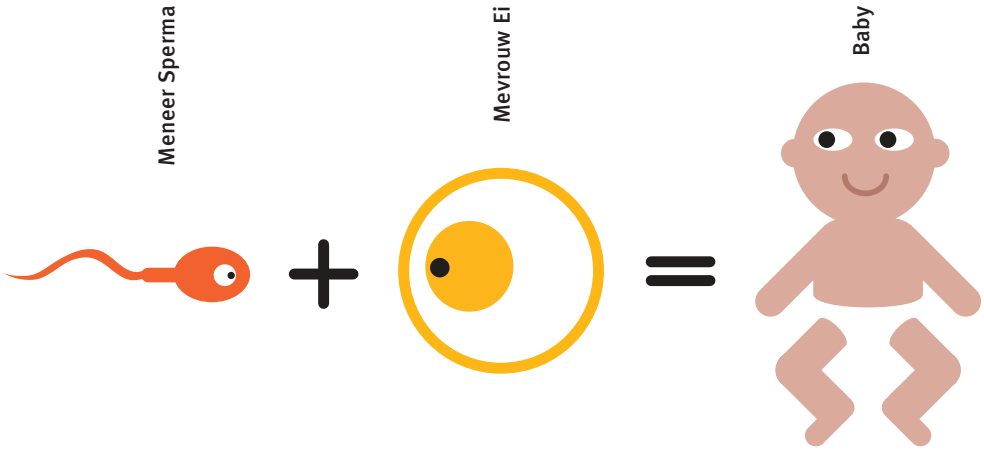

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Volwassen en weerbaar worden – Anticonceptie

Anticonceptie zorgt ervoor dat je niet zwanger wordt als je seks hebt.

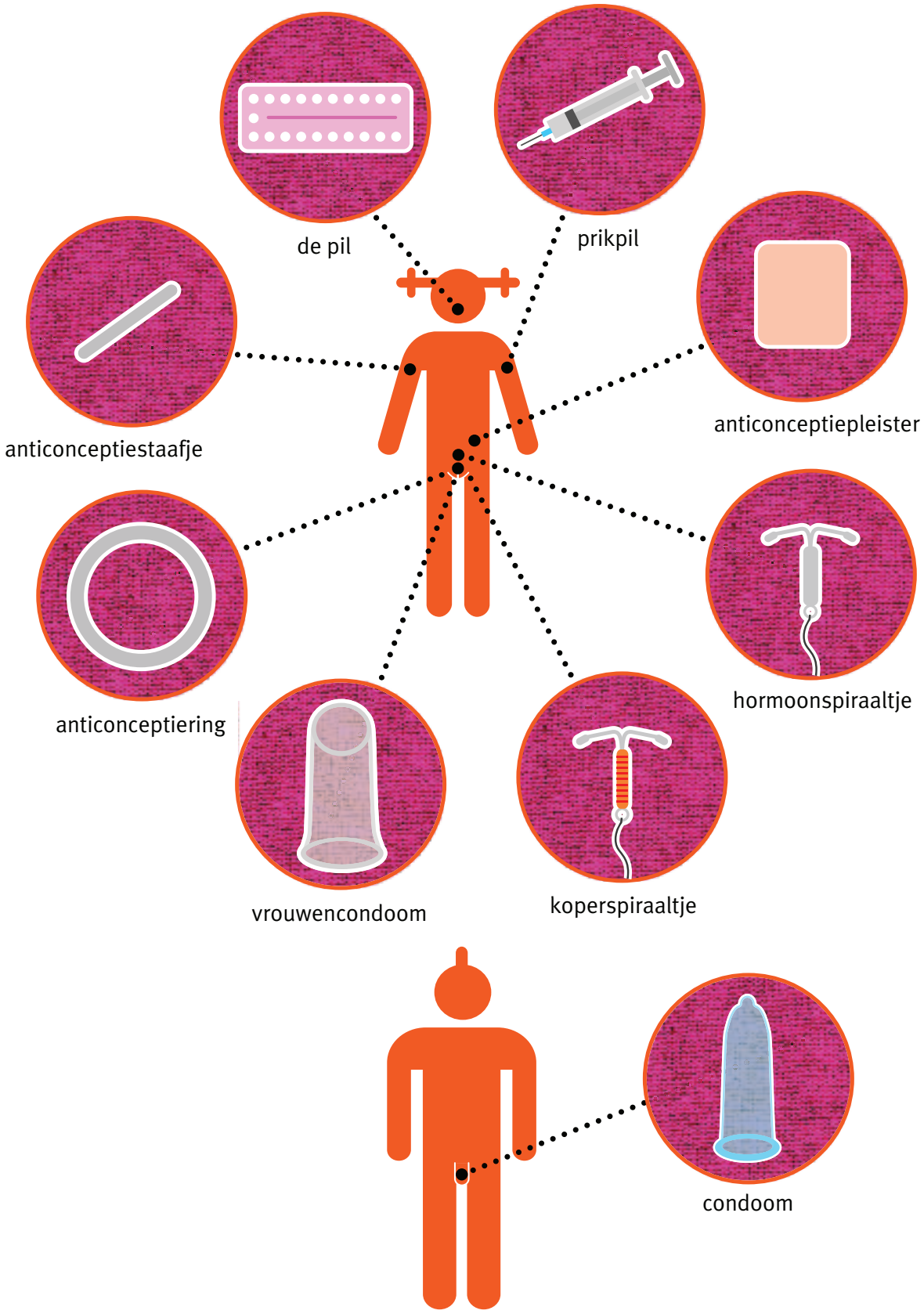

Werkblad Les 16 Volwassen en weerbaar worden – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 17 Kinderen en de toekomst – Boys & Girls

Schrijf hieronder drie dingen op die je hebt geleerd en die je heel belangrijk vindt voor jongens:

|1|

|2|

|3|

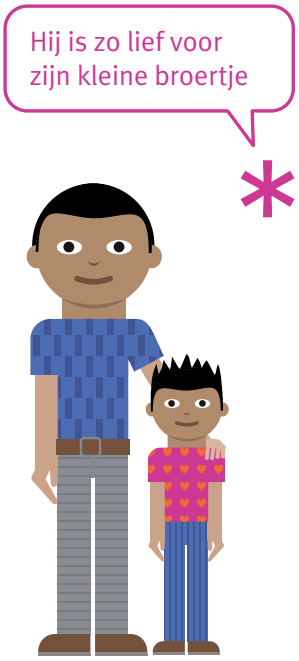

Schrijf hieronder drie dingen op die je geleerd hebt en die je heel belangrijk vindt voor meisjes:

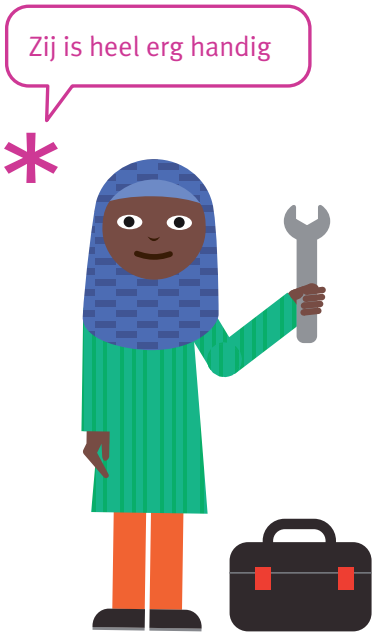

|1|

|2|

|3|

Werkblad Les 17 Kinderen en de toekomst – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 18 Relaties – Wat hoort bij wat?

Wat hoort bij elkaar. Kies welk woord uit het linker rijtje, hoort bij het rechter rijtje.
Maak een lijn tussen de linker woorden en de zinnen uit het rechter rijtje.

Samenlevingsvormen

Getrouwd	Zij wonen samen maar hebben geen trouwakte ondertekend
Niet getrouwd wel samenwonend	Zij houden van elkaar en hebben een vaste relatie, maar wonen allebei in hun eigen huis
Latrelatie	Geen vaste relatie
Knipperlichtrelatie	Zij hebben een trouwakte ondertekend, voor de wet
Single	De relatie is dan weer uit en dan weer aan

Seksuele diversiteit

Homoseksueel	Iemand die op jongens en op meisjes valt
Lesbisch	Iemand die zich niet thuis voelt in het lichaam waar hij/zij mee geboren is
Biseksueel	Een jongen die op jongens valt
Transgender	Een meisje dat op meisjes valt

Werkblad Les 18 Relaties – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 19 Websites voor jongeren – Huiswerk

Les 19 gaat over websites met informatie over seksualiteit.
Hieronder kun je antwoord geven op de vragen over internet.

| 1 | Gebruikte je wel eens internet om iets op te zoeken wat je niet wist? Welke websites gebruikte je dan?

| 2 | Zoek je wel eens iets op over de liefde op internet? Welke websites?

| 3 | Waar gebruik je internet nog meer voor?

Werkblad Les 19 Websites voor jongeren – Evaluatie

Vul in na de les.

Ik vond het belangrijkste van deze les:

Deze les vond ik:

Werkblad Les 20 Afscheid en toekomst – Toekomstdroom

Plak hier de plaatjes over jouw toekomstdromen of maak een tekening.

Schrijf hier ‘dag’ in jouw taal.

Werkblad Les 20 Afscheid en toekomst – Algemene evaluatie

Les 20 is de laatste les van Welkom op School.
Hoe vond je de lessen? Welke les vond je leuk en welke niet zo leuk? Schrijf dat hieronder op.

Deze lessen vond ik leuk.

|1| Les _____

Ik vond het leuk omdat:

_____

_____

_____

|2| Les _____

Ik vond het leuk omdat:

_____

_____

_____

Deze lessen vond ik niet leuk.

|1| Les _____

Ik vond het niet leuk omdat:

_____

_____

_____

|2| Les _____

Ik vond het niet leuk omdat:

_____

_____

_____

Inhoudsopgave

Les 1	Welkom op School	3
Les 2	Waar kom ik vandaan?	5
Les 3	Mijn huis	11
Les 4	Praten zonder woorden	14
Les 5	Anders of hetzelfde?	17
Les 6	Leven in Nederland	24
Les 7	Je huisgenoten	26
Les 8	Belangrijke dagen	28
Les 9	Vriendschap	31
Les 10	Belangrijke dingen	34
Les 11	Kinderrechten	36
Les 12	Discriminatie	38
Les 13	Gezondheid	41
Les 14	Verliefd en verkering	46
Les 15	Puberteit; hoe je lijf verandert	48
Les 16	Volwassen en weerbaar worden	52
Les 17	Kinderen en de toekomst	54
Les 18	Relaties	56
Les 19	Websites voor jongeren	58
Les 20	Afscheid en toekomst	60

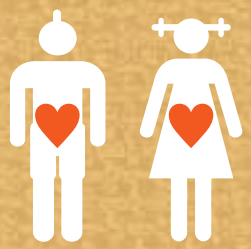

Colofon

Leerlingenboek *Welkom op School, mentormethode en lessen relaties & seksualiteit voor nieuwkomers* is een uitgave van Pharos – Expertisecentrum Gezondheidsverschillen.

Deze uitgave is tot stand gekomen met financiële steun van Kinderpostzegels Nederland.

Auteurs Bram Tuk (red), Milleke de Neef (Rutgers WPF).
Met medewerking van Ebru Aydin, Gerina van der Sijs, Marlies de Jager, Anne Slotman, Eefje Wielders.

Adviezen LOWAN-VO werkgroepleden
Hariëtte Boerboom, Fura Grol, ISK Etty Hilleseum Lyceum Deventer, Carla van de Wal, ISK OSG Singelland Drachten, Bertha Sandker, Internationale Taalgroep Emmen, Carine Zwart, ISK Stedelijk Dalton Lyceum Dordrecht.

Pilotlessen De lessen werden uitgetest door docenten van de ISK-afdelingen van het Etty Hillesum Lyceum, Deventer, de OSG Singelland Drachten, de Internationale Taalgroep Emmen, het Stedelijk Dalton Lyceum Dordrecht en School 23, Eindhoven.

Eindredactie Kristien Harmsen
Vormgeving, pictograhics Casper Klaasse (www.studiocasperklaasse.nl)
Tekeningen Monica Hajek, pagina 3, 31, 39, 41, 42, 48, 49, 50, 51, 52, 54, 61
Druk ADMercurius, Zutphen

Foto's www.flickr.com, tenzij anders aangegeven. Per pagina van links naar rechts: **Pagina 6** Lezan: Rawanduz Irak, Sergey Galyonkin: Warschau, Ninara: Afghanistan countryside, David Stanley: Vegetable Market, Marius Arnesen: Masjid e Jami, Herat, Afghanistan, Scott Ellis: Main Square in Sibiu Romania, Jack Zalium: Xian, Marc Veraart: Ethiopia Market. **Pagina 8** Fotograaf onbekend, European Commission DG: Darfurian refugees in Eastern Chad, Carl Wycoff: Playground Primary Colors, Florian Ramel: School Uniforms, Khym54: Scenes from the Kibera Slum in Nairobi, Casper Klaasse: Schoolbus, Cabrousse, Senegal, Bill Smith: Smith's electric clock, DFID - UK Department of International development: Syrian refugee children in a Lebanese school classroom, Fotograaf onbekend DVIDSHUB: Garmsir district continues progress in education with Safar School construction. **Pagina 9** Amrufm: Safinatun Najah School Photo shoot - In the class, Michael Coghlan: Computer Room Workshop, Arne Hoel/The World Bank; Children having a meal at school at school. Ghana, Fotograaf onbekend, Department of Agriculture: School lunch, Fotograaf onbekend, USAG - Humphreys: Soccer - Army Youth Sports and Fitness - CYSS - Camp Humphreys, South Korea, European Commission: Darfurian refugees in Eastern Chad, Casper Klaasse: Schoolplein, Havana, Cuba **Pagina 11** Tomasz Przechlewski: flat Polen, Dennis Jarvis: Bulgaria - Gypsy (Romany) Houses, Fotograaf onbekend: Abdurahman Warsame: A village in Lower Shabelle, Somalia, Julien Harnels: Camp, Fotograaf onbekend European Commission DG: Somalia: Jowle camp for the displaced in Garowe, Mulham al Jundi: Freedom House Homs, David Stanley: Tightly Packed Homes, Dennis Jarvis: And we complain... **Pagina 17** Nic McPhee: Tea in the sun (Not sun tea), Davejdoe: Lunch, Mzacha: snack (www.rgbstock.com). Paolo Mutti: Spuntino, Steven Depolo: Rice Bowl Macro ,Lamkaspar: Truck-Stop French Fries, Lisa: Tajine, Mzacha: Pierogis (www.rgbstock.com). **Pagina 18** Kamyar Adl: Outside Grand Bazaar, Khayyam street-Tehran, M M: Egypt, David Rosen: Baby on back, Henry Scott: Convert the pram, E. Dronkert: Koeien aan de Tiendweg in Zeist, Fotograaf onbekend, www.supercar-roadtrip.fr: Camel in the desert, Georgi Kirichkov: The All Saints Church, David Stanley: Ahmadiyya Jama Mosque Bulgaria. **Pagina 19** Kamyar Adl: Fruit and Vegetable shop, Tajrish-Tehran, Bert Knot: Dutch supermarket AH, Fotograaf onbekend: Aleppo Syrie (wikipedia commons). Fotograaf onbekend: Tribes of the World, Dubai, United Arab Emirates - women listening to an MP3 player over coffee, JP: Polder@Eemnes, Kevin Pluck: Wiggly dune, Arcadius: Feast of wine, Fotograaf onbekend, DFID UK Department for international development: Dancing and singing to forget the pain of Syria's conflict.

Pharos
Postbus 13318 3507 LH Utrecht
Telefoon 030 234 98 00 info@pharos.nl www.pharos.nl

Bestelnummer 9P2015.02
ISBN 9789075955828

© 2015 Pharos, Utrecht
Eerste druk juni 2000, tweede druk augustus 2001, derde en geheel herziene druk 2015

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd worden en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

PHAROS EXPERTISECENTRUM GEZONDHEIDSVERSCHILLEN RutgersWPF KINDERPOSTZEGELS voor kinderen door kinderen